

Bogusława Wiluś

Sprawozdanie z wycieczki do Łęczycy, Płocka i Oporowa

Rocznik Wieluński 3, 138-141

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bogusława Wiluś

SPRAWOZDANIE Z WYCIECZKI DO ŁĘCZYCY, PŁOCKA I OPOROWA

Dla zintegrowania członków WTN zarząd stowarzyszenia podejmuje formy działalności, posiadające bogaty i atrakcyjny walor poznawczy. W 2002 r. zaproponowano członkom Towarzystwa udział w wycieczce do Łęczycy, Płocka i Oporowa. Jej celem było zwiedzenie nie tylko muzeów w wymienionych miejscowościach, lecz przede wszystkim zapoznanie się z formami działalności naukowo-oświatowej towarzystw naukowych w Łęczycy i Płocku.

Dnia 30 czerwca 2002 r. kilkunastoosobowa grupa zainteresowanych programem wycieczki pod kierunkiem prezesa WTN, prof. S.T. Olejnika, opuściła Wieluń i drogą przez Złoczew, Sieradz, Poddębice dotarła do Łęczycy. Po drodze T. Olejnik, J. Książek i J. Kowalski informowali szczegółowo o miejscowościach położonych na trasie podróży.

W Muzeum w Łęczycy uczestników wycieczki powitał prezes oddziału łęczyckiego Towarzystwa Naukowego Płockiego, mgr inż. Bolesław Solarski. Poinformował on wielunian o dorobku i osiągnięciach łęczyckiego oddziału TNP, po czym zaprosił do obejrzenia ekspozycji muzealnych.

Muzeum w Łęczycy, mieszczące się w reliktach gotyckiego zamku z XIV w. tzw. Starym Domu i Wieży Szlacheckiej oraz w dobudowanym w XVI w. Domu Nowym, otwarto po II wojnie światowej w 1949 r.; zgromadziło ono bogatą kolekcję zabytków archeologicznych, głównie z łęczyckiego grodziska i romańskiej kolegiaty w Tumie, zabytków sztuki, dokumentów, starych fotografii i pieczęci, numizmatów, stroju regionalnego łęczyckiego i sztuki ludowej oraz imponującą kolekcję rzeźby demonologicznej. Oglądając z zainteresowaniem zbiory tej placówki, z uznaniem

wspominano mgr Jadwigę Grodzką, założycielkę i długoletnią dyrektorke muzeum, zasłużoną dla kultury regionu łęczyckiego.

Z Łęczycy trasa wycieczki wiodła po pobliskiego Tumu, słynnego z najstarszego w Polsce zabytku budownictwa sakralnego o cechach romańskich oraz z wyczynów diabła Boruty, co znalazło wyraz w licznych legendach i opowieściach miejscowego ludu, a także we współczesnej rzeźbie ludowej.

Kolejnym etapem podróży był stary mazowiecki gród - Płock - pięknie położony nad Wisłą. W Bibliotece Towarzystwa Naukowego Płockiego im. Zielińskich przyjął nas gościnnie mgr Andrzej Kansy, sekretarz redakcji *Notatek Płockich* i dyrektor biura TNP, który przedstawił historię TNP, scharakteryzował zbiory biblioteczne i kolekcję dzieł sztuki TNP, mówił także o pomocy udzielanej TNP przez płockie władze samorządowe.

Towarzystwo Naukowe Płockie, obok Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800), Krakowskiego (1816) i Lubelskiego (1818) należy do najstarszych tego typu stowarzyszeń w Polsce. Założone 3 czerwca 1820 r. przy ówczesnej Szkole Wojewódzkiej Płockiej staraniem jej nauczycieli, a zwłaszcza rektora – Kajetana Morykoniego, było jedynym stowarzyszeniem naukowym powstałym i działającym przy szkole średniej. O jego randze i aktywności w okresie 1820-1865 świadczy m.in. to, iż honorowe członkostwo TNP posiadali tacy luminarze polskiej kultury i nauki, jak: Florian Kobyliński, Bogumił Linde, Antoni Luboradzki, Julian Ursyn Niemcewicz, Stanisław Kostka Potocki, Stanisław Staszic, Wojciech Szweykowski i Józef Zajączek.

Program działania Towarzystwa, ujęty w statucie, określał zasady pracy naukowej na prowincji, co w XIX wieku określano mianem regionalizmu. Organizatorzy i członkowie TNP postawili sobie do realizacji bardzo ambitne cele, m.in.: stworzenie materialnej bazy do badań naukowych przez założenie biblioteki, budzenie w społeczeństwie poszanowania dla tradycji, kultury materialnej i duchowej, rozwijanie społecznej akcji zbieractwa przejawów tej kultury, co stanowiło podstawę dla zorganizowania muzeum regionalnego; ponadto gromadzenie materiałów naukowych, prowadzenie badań i organizowanie posiedzeń naukowych, a także udostępnianie wyników tych badań w formie publikacji Towarzystwa.

W okresie 1820-1865 z powodzeniem realizowano założenia statutowe, niestety, wskutek represji ze strony władz zaborczych pożyteczna działal-

ność Towarzystwa uległa po powstaniu styczniowym przymusowemu zawieszeniu do 1907 r. Reaktywowane na początku XX w. dynamicznie rozwija się do chwili obecnej.

Współcześnie TNP prowadzi pracę w 5 komisjach, z których Komisja Badań Naukowych posiada aż 12 sekcji. Komisja ta organizuje sesje i sympozja naukowe, posiedzenia, wykłady, odczyty i wystawy. Towarzystwo współpracuje z wyższymi uczelniami, m.in. Uniwersytetem Warszawskim i placówkami Polskiej Akademii Nauk, promuje naukę wśród młodzieży, fundując stypendia dla najzdolniejszych studentów pochodzących z Mazowsza. Ponadto Towarzystwo podejmuje liczne inicjatywy w zakresie kultury. Należy tutaj wspomnieć o inicjatywie prezesa stowarzyszenia, dra Jakuba Chojnackiego, wykonania dla bazyliki katedralnej w Płocku kopii z brązu romańskich Drzwi Płockich z poł. XII w. Wierną kopię tego arcydzieła z okresu średniowiecza zrealizowały PKZ w Szczecinie i Warszawie. Trudno jest w krótkim opisie przedstawić wszystkie dokonania Towarzystwa, zatem skupimy się na najważniejszych.

Biblioteka naukowa TNP im. Zielińskich jest największą księżnicą w b. woj. płockim. Jej księgozbiór liczy ponad 500 000 woluminów, wśród których znajduje się wiele bezcennych manuskryptów, np. fragment biblijnej *Księgi Mądrości* z X w., pergaminowe przywileje z XVI-XVIII w., autografy wybitnych Polaków i cudzoziemców, ryciny *Caprichos* Goyi itd. Dział starodruków z okresu staropolskiego posiada około 14 000 woluminów, a wśród wielu pergaminowy statut J. Łaskiego z 1506 r., *Postyllę* bogato ilustrowaną kolorowymi drzeworytami, a wydaną w 1527 r. w Strassburgu, pierwsze wydanie dzieła Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium* z 1543 r., mapę Księżyca Jana Heweliusza z 1645 r., *Boską komedię* Dantego z 1487 r. itd. itd.

Z inicjatywy TNP w 1821 roku powstało publiczne muzeum regionalne. W okresie międzywojennym nosiło ono nazwę Muzeum Mazowsza Płockiego im. Prof. Ignacego Mościckiego – Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Po II wojnie światowej zbiory muzealne upaństwowiono i powołano nową placówkę – Muzeum Mazowieckie w Płocku, mieszczące się w Zamku Książąt Mazowieckich.

Z Biblioteki im. Zielińskich powędrowaliśmy do najstarszej części miasta, na plac przykatedralny, oglądając po drodze siedzibę TNP i inne zabytkowe budowle. W otoczeniu monumentalnej romańskiej katedry, przy pięknej skarpie wiślanej rozłożył swe kramy „Jarmark Staropolski”, impreza

tyleż atrakcyjna pod względem różnorodności prezentowanych wyrobów, co gwarna i barwna. Zainteresowanych sztuką przyciągało położone blisko Muzeum Mazowieckie z ekspozycją polskiej secesji (malarstwo, grafika, wyroby z metalu, szkła, ceramiki, meble i tkaniny oraz stroje damskie).

Naturalnie, nie mogliśmy pominąć największej romańskiej budowli sakralnej w Polsce z czasów biskupa Aleksandra Malloune'a (II ćwierć XII w.), wspaniałej, trójnawowej katedry. Tę właśnie świątynię zdobiły pierwotnie brązowe drzwi, wykonane w latach 1153 i 1154 w Magdeburgu przez uwidocznionych w ich plastycznej dekoracji Riquina i Wismutha. Po roku 1262 Drzwi Płockie jako trofeum wojenne znalazły się w Soborze św. Sofii w Nowogrodzie.

W sprawozdaniu z wycieczki nie uda się opisać wszystkiego, czym urzekł nas stary Płock. Syci wrażeń wracaliśmy drogą powrotną do Wielunia przez gościnny Oporów ze wspaniałym muzeum, mieszczącym się w gotyckim zamku Oporowskich. Honor „Pani Domu” pełni tu od wielu już lat szlachetnej urody Pani Grażyna Kin-Majewska, która przyjęła nas bardzo serdecznie, oprowadzając po komnatach i zakamarkach zamku, a także po alejach pięknie utrzymanego parku.

Wracaliśmy do Wielunia z przekonaniem, że uczenie się na cudzym przykładzie (wizyta w TNP) przyniesie naszemu młodemu Towarzystwu wymierne korzyści. Nawiązana podczas tej wycieczki współpraca z towarzystwami naukowymi i muzeami będzie kontynuowana i rozwijana.